

دانشگاه جامع علمی کاربردی
کمیسیون برنامه ریزی آموزشی و درسی استانی

مشخصات کلی، برنامه و سرفصل
دوره آموزشی تک پودمان علمی-کاربردی
همیار خانواده
Family facilitator

کمیسیون برنامه ریزی آموزشی و درسی استان کرمان

این برنامه در جلسه شماره ۱ مورخ ۹۸/۹/۲۰ کمیسیون برنامه ریزی آموزشی و درسی استان کرمان به تصویب رسید و بر اساس ابلاغیه شماره ۲۶۴ مورخ ۹۷/۱۰/۳۰ معاونت آموزشی دانشگاه، از تاریخ ابلاغ، برای موسسات و مراکز آموزش علمی-کاربردی استان که مجوز اجرای آن را دارند، قابل اجرا است.

برنامه درسی تک پودمان همیار خانواده

بر اساس ابلاغیه شماره ۲۶۴ مورخ ۹۷/۱۰/۳۰ معاونت آموزشی دانشگاه، کمیسیون برنامه ریزی آموزشی و درسی استان کرمان در جلسه ۱ مورخ ۹۸/۰۹/۲۰ تک پودمان همیار خانواده را تصویب نمود. این برنامه از تاریخ ابلاغ در موسسات و مراکز آموزشی علمی- کاربردی استان که مجوز اجرای آن را اخذ نموده‌اند، قابل اجراست.

رای صادره جلسه ۱ مورخ ۹۸/۰۹/۲۰ کمیسیون برنامه ریزی آموزشی و درسی استان کرمان درخصوص برنامه آموزشی و درسی علمی - کاربردی دوره تک پودمان همیار خانواده صحیح است. به واحدهای مجری استان ابلاغ شود.

محسن شمس

رئیس دانشگاه جامع علمی- کاربردی استان کرمان و
رئیس کمیسیون برنامه ریزی آموزشی و درسی استانی

رونوشت :

معاون محترم آموزشی دانشگاه جامع علمی- کاربردی جهت استحضار
مدیر کل محترم دفتر برنامه ریزی درسی دانشگاه جهت استحضار و دستور ثبت در سوابق عملکردی استان
دبیر محترم کمیسیون برنامه ریزی آموزشی و درسی استان جهت آگاهی و اجرا

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
دانشگاه جامع علمی - کاربردی
شورای برنامه ریزی آموزشی و درسی علمی - کاربردی

مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس تک پودمان
همیار خانواده

عنوان لاتین برنامه: (*Family facilitator*)

گروه تخصصی: مدیریت و خدمات اجتماعی

مقدمه:

خانواده اصلی ترین واحد اجتماعی و نخستین پایگاهی است که انسان درس زندگی را در آن می آموزد و هسته اصلی شخصیت و تفکر انسان در آن شکل می گیرد. مراقبت و رشد فرزندان، جامعه پذیری آنها، ایجاد آرامش و رضایت برای زوجین و فرزندان از اساسی ترین کارکردهای خانواده امروزی است. خانواده یکی از متغیرهای مهم تاثیرگذار نه تنها بر سلامت جسمی و روانی اعضا است بلکه در رشد عاطفی، اخلاقی، اجتماعی و معنوی آنها نیز نقش اصلی را به عهده دارد. حضور افراد متخصصی با عنوان تسهیلگر که بتوانند به خانواده کمک کنند تا در جامعه پیچیده و متغیر امروزی (که با گسترش تکنولوژی های ارتباطی جدید بر پیچیدگی آن روز بروز افزوده می شود و به موازات این پیچیدگی آسیبهای اجتماعی مانند اعتیاد، طلاق، ناسازگاری ها و آسیبهای نوپدید نیز گسترش بیشتری پیدا می کنند) نقشهای خود را به طور سازگارانه انجام دهد ضرورت جدی دارد. زیرا خانواده با وظایف و مسئولیتهای گسترده و مهمی روبرو است و نیاز دارد که در این فضا تواناییها و قابلیت های خود را گسترش داده و به روز نماید.

هیچ مهارتی نیز بدون آموزش ایجاد نمی شود. از همین رو ضروری است که در راستای تقویت بنیان خانواده و افزایش مهارت زندگی خانوادگی و ایفا موفقیت آمیز نقشهای خود و کسب توانائی پیشگیری و حل مسئله در آن افراد جدیدی تربیت شوند تا بتوانند به صورت نظامدار و ماهرانه به خانواده وصل شوند و در این فرایند پیچیده به خانواده کمک کنند. برخی از کارکردهای این حوزه شعلی به صورت پراکنده در بعضی از مشاغل مانند روانشناسی خانواده، مددکاری اجتماعی دیده شده است. اما نکته مهم و اصلی در تسهیلگری این است که جنبه پیشگیری در آن پررنگ می باشد. تسهیلگر از آغاز در کنار خانواده قرار می گیرد و کمک می کند تا خانواده با استفاده از امکانات موجود در جامعه بتواند وظایف و مسئولیت های خود را به درستی انجام دهد.

تعریف و هدف دوره:

برنامه درسی تک پودمان همیار خانواده شامل مجموعه ای از قابلیت ها است که دست یافتن به آنها نیاز به گذراندن دروس نظری و عملی دارد و فرد را برای تحقق اهداف زیر آماده می کند:

الف) اهداف کلی

- کمک به ارتقاء سطح کیفیت زندگی خانوادگی
- کمک به ارتقاء سطح توانمندی اعضای خانواده

ب) اهداف جزئی

- تربیت نیروهای ماهر برای کار در فرصت های شغلی مرتبط با نیاز های خانواده
- تربیت نیروهای کار متخصص در زمینه تسهیلگری خانوادگی
- تربیت نیروهای کار متخصص جهت همیاری خانوادگی کم تجربه و بدون حامی
- تسهیل شرایط بهره گیری از امکانات و خدمات موجود توسط خانواده ها

هدف از تدوین و اجرای این تک پودمان تربیت نیرو های ماهر و کارآمد با عنوان شغلی جدید " همیار خانواده " برای انجام وظیفه در حوزه ارتباط با خانواده ها و انجام اموری نظیر آموزش مهارتهای مورد نیاز زوجین برای ایفاء نقش های همسری، والدینی و اجتماعی خود به صورت کارآمد و متناسب با شرایط هر خانواده و همچنین تدوین برنامه مناسب در حوزه رشد فردی، عاطفی اجتماعی و اخلاقی مورد نیاز اعضا، پیشگیری از وقوع آسیب ها و اختلالات فردی و اجتماعی در خانواده، ایجاد پیوند بین خانواده و مراکز و جایگاه هایی که می توانند در رشد و همچنین حل و فصل مشکلات خانواده کمک کنند و استفاده کارآمد از منابع درون خانواده برای رشد و بالندگی آن، می باشد.

همیار خانواده در کمک به خانواده برای رشد و پیشگیری از وقوع مشکلات و آسیب ها با استفاده از امکانات و پتانسیل های موجود محیط مهارت دارد. از همین رو در کنار خانواده قرار می گیرد و متناسب با هر مرحله زندگی، نیازها و چالش های آن مرحله با استفاده از فرایندهای همیاری و تسهیلگری شرایط و زمینه لازم برای حل و فصل مشکلات را فراهم می سازد. همچنین به خانواده کمک می کند تا تصمیم های کارآمد و واقع بینانه اتخاذ کند و در صورت نیاز خانواده را به سایر مراکز خدماتی یا درمانی ارجاع داده و روند آن را پیگیری می کند. همیار خانواده با استفاده از امکانات محیطی موجود در سایر سازمانها کمک می کند تا خانواده بتواند برنامه های تربیتی، آموزشی، شغلی، ارتباطی و مدیریت مالی خود را تدوین نماید.

لازم به ذکر است که تسهیل گر مداخله درمانی در خانواده انجام نمی دهد بلکه حوزه فعالیت آن پیشگیری و رشد با استفاده از فرایندهای راهنمایی، آموزش، تسهیلگری و ارجاع می باشد.

هر همیار خانواده می تواند به بیست تا ۸۰ خانواده خدمت ارائه کند. تعرفه خدمات ارائه شده نیز می تواند بر اساس تعرفه سازمان هایی که خدمات مشابه انجام می دهند محاسبه شود.

ضرورت و اهمیت دوره:

در دهه اخیر بررسی سمت و سوی تحولات خانواده (که تحت تاثیر تغییر جامعه و گسترش دستاوردهای تکنولوژیک و ارتباطی جدید قرار دارد) شرایط جدیدی را پیش روی خانواده گشوده که سست شدن جایگاه خانواده را به عنوان یک نهاد ارزشمند نشان می دهد. رشد فزاینده آمار آسیب ها و اختلالات از جمله افسردگی، اضطراب اعتیاد، طلاق و مراجعه زوج ها به دادگاه مویدی بر این مدعا می باشد. بنا به اظهار نظر کارشناسان، امروزه خانواده گرفتار سه بحران اساسی شامل بحران در میانی ازدواج، بحران در نسبت زن و مرد و بحران در تربیت فرزندان می باشد (جوکار، ۱۳۹۳). اما نهاد متولی خاصی برای انتقال و ارتقاء مهارت های مورد نیاز زندگی خانوادگی و ایفا نقش های، همسری، والدینی و اجتماعی کارآمد زوجین وجود ندارد.

از سوی دیگر گسترش فرصت برای تربیت نیروی انسانی ماهر، شناسایی و احصاء نیازهای آموزشی نیروی انسانی، تعریف و ایجاد شغل های جدید و متناسب با نیازهای اجتماعی نوین جزء ماموریت های مراکز آموزش علمی کاربردی می باشد.

راه اندازی شغل تسهیلگری خانواده بستری را فراهم می کند که افراد زیادی در این حوزه شغلی مشغول به کار شوند و همچنین تاثیر بسیار مثبتی در تحکیم بنیان خانواده و پیشگیری از آسیب های اجتماعی ایفا می کند.

شایستگی ها و مهارت های قابل انتظار:

مهارت پذیران دوره می بایست پس از اتمام دوره توانایی انجام مهارت های ذیل را کسب نمایند.

- ۱- توانایی شناخت نیازهای رشدی در ابعاد جسمی، شناختی، روانی، عاطفی، اجتماعی و معنوی اعضای خانواده در گستره زندگی از تولد تا سالمندی را کسب کنند.
- ۲- توانایی شناخت چرخه خانواده از تشکیل تا افول و ویژگیهای هر مرحله را کسب کنند.
- ۳- توانایی انجام راهنمایی خانواده برای پیشگیری اولیه از بروز اختلالات و مشکلات در خانواده را کسب کنند.
- ۴- توانایی انجام فعالیتهای تسهیلگرانه در فرایند رشد و بالندگی خانواده را کسب کنند.
- ۵- توانایی ایجاد ارتباط بین خانواده با محیط ها و سازمانهای خدماتی را کسب کند.

سطح آموزشی:

■ تکمیلی بین سطوح تحصیلی کارشناسی و کارشناسی ارشد (کارشناسی - کارشناسی ارشد)

شغل قابل احراز :

- همیار خانواده

ضوابط و شرایط پذیرش:

الف - (حداقل مدرک تحصیلی/ رشته تحصیلی) :

- دارا بودن کارشناسی در یکی از رشته های روانشناسی، مشاوره، علوم تربیتی و مددکاری

نکته: دانشجویان شاغل به تحصیل در رشته های فوق در صورتی که کمتر از ۲۴ واحد از درس آنها باقی مانده باشد نیز می توانند در این دوره شرکت نمایند.

ب- گواهی های مورد نیاز (دوره های آموزشی / سلامت / تجربه کاری)

برخورداری از سلامت روانی و هوش هیجانی مناسب بر اساس اجرای آزمون و مصاحبه تشخیصی

جدول تحلیل شغلی (براساس شایستگی شغلی و حرفه ای) تک پودمان همیار خانواده

توضیحات	ساعت		دروس مرتبط	شایستگی ها و مهارت های قابل انتظار	شغل
	عملی	نظری			
همیار خانواده	۳۲	۱۶	۱- فرایند رشد درطول زندگی	توانایی شناخت نیازهای مختلف رشدی اعضاء خانواده در گستره	همیار خانواده
	۳۲	۱۶	۲- مشکلات و مسائل رایج در خانواده	زندگی از تولد تا سالمندی	
	۴۸	۱۶	۱- مراحل رشدخانواده، نیازها و آسیبها	توانائی شناخت چرخه خانواده از تشکیل تا افول و ویژگیهای هر مرحله آن	
	۳۲	۱۶	۱- مشکلات و مسائل رایج در خانواده	توانایی انجام راهنمایی خانواده برای پیشگیری از بروز اختلالات و مشکلات در خانواده	
	۴۸	۱۶	۲- مراحل رشدخانواده، نیازها و آسیبها		
	۱۸	۱۲	۱- مراکز خدماتی مرتبط با خانواده و کارکرد آنها	توانایی انجام فعالیت های تسهیل گرانه در فرآیند رشد ، توسعه و بالندگی خانواده	
	۴۸	۱۶	۲- اصول و مهارت های مشاوره ای و تسهیل گری		
	۱۸	۱۲	۱- مراکز خدماتی مرتبط با خانواده و کارکرد آنها	توانایی ایجاد ارتباط بین خانواده با محیط ها و سازمان های مختلف خدماتی	
	۴۸	۱۶	۲- اصول و مهارت های مشاوره ای و تسهیل گری		

جدول ساختار دروس دوره تک پودمان همیار خانواده

پیش نیاز	ساعت			نام درس	ردیف
	جمع	عملی	نظری		
روانشناسی رشد	۴۸	۳۲	۱۶	فرایند رشد درطول زندگی	۱
	۶۴	۴۸	۱۶	مراحل رشدخانواده، نیازها و آسیبها	۲
	۶۴	۴۸	۱۶	اصول و مهارت های همیاری و تسهیل گری	۳
	۳۰	۱۸	۱۲	مراکز خدماتی مرتبط با خانواده، کارکرد آنها و اصول ارجاع	۴
	۴۸	۳۲	۱۶	مشکلات و مسائل رایج در خانواده	۵
	۲۵۴	۱۷۸	۷۶	جمع	

- مجموعه ساعات هر تک پودمان حداقل ۱۶۰ و حداکثر ۴۸۰ است.
- مجموع ساعت هر درس (نظری و عملی) حداقل ۳۰ و حداکثر ۱۰۰ ساعت است.

جدول مقایسه‌ای ساعات دروس نظری و عملی تک‌پودمان

نوع دروس	جمع ساعات	درصد	درصد استاندارد
نظری	۷۶	۳۰	حداکثر ۳۰ درصد
عملی	۱۷۸	۷۰	حداقل ۷۰ درصد
جمع	۲۵۴	۱۰۰	۱۰۰

طول و شکل اجرای تک‌پودمان:

- این تک‌پودمان حداقل در یک دوره سه ماهه و حداکثر در یک دوره پنج ماهه قابل ارایه است.

نام درس: فرایند رشد در طول زندگی			
پیش نیاز/هم نیاز:	ساعت	نظری	عملی
	۱۶	۳۲	
الف: هدف از ارائه این درس کسب توانمندی‌ها و قابلیت‌های مهم ذیل توسط مهارت پذیر است (حداقل ۵ مورد ذکر شود):			
۱- کسب توانائی شناخت ابعاد رشد جسمی، شناختی، روانی و معنوی در انسان ۲- کسب توانائی شناخت مراحل رشد از قبل از تولد تا بزرگسالی در انسان ۳- کسب توانائی شناخت نیازمندیها و چالشهای ابعاد رشد در کلیه مراحل زندگی ۴- کسب توانائی شناخت ویژگیهای رشد متعادل ۵- کسب مهارت راهنمایی افراد به سمت رشد متعادل			
ب: سر فصل آموزشی (رئوس مطالب و ریز محتوا)			
ردیف	مبحث کلی و رئوس مطالب سرفصل	ریز محتوای آموزشی سرفصل	
		نظری (ساعت)	عملی
۱	کلیات	مبحث نظری: ۱- تعریف رشد و ویژگی های آن ۲. ضرورت و اهمیت مبحث رشد	۲
		شرح کار عملی: ۱. مهارت پذیران زیر نظر مدرس گزارشی از ابعاد رشد را همراه با عکس یا فیلم تهیه کنند.	۶
۲	مراحل و ابعاد رشد	مبحث نظری: ۱- مراحل رشد در دوران جنینی، نوزادی، کودکی اولیه و ثانویه، نوجوانی، جوانی، میانسالی، سالمندی و پیری ۲- ویژگیهای چهارگانه رشد جسمی، شناختی، روانی و معنوی در مراحل مختلف رشد ۳- رشد متعادل	۸
		مبحث عملی: ۱. مهارت پذیران با مراجعه به مراکز یا مراکز مهد کودکها، مدارس، مراکز شبانه روزی و مراکز نگهداری سالمندان گزارشی از مراحل رشد و ویژگی های آن تهیه کرده و آن را در کلاس به بحث بگذارند. ۲. مهارت پذیران حداقل پنج خانواده را بررسی کرده ، مشاهدات و تحلیل خود از ابعاد رشد در آنها را به کلاس گزارش نمایند.	۱۲
۳	چالش‌های دوران رشد	مبحث نظری ۱- چالش‌های رشد در دوران جنینی، کودکی اولیه و ثانویه، نوجوانی، جوانی، میانسالی، سالمندی و پیری	۴
		مبحث عملی: ۱- مهارت پذیران زیر نظر مدرس شرایط حداقل ۵ خانواده را بررسی و ارتباط آنها با چالشهای دوران رشد را تحلیل کرده و نتایج گزارش خود را در کلاس به بحث بگذارند.	۸
۴		مبحث نظری ۱- تعادل و عدم تعادل در مسیر رشد، نشانه ها و عوارض ۲- روشهای رسیدن به تعادل در ابعاد مختلف رشد	۲

۶		مبحث عملی: مهارت پذیران زیر نظر مدرس گزارشی موردی از نشانه های عدم تعادل رشدی در اعضاء خانواده تهیه کرده و در مورد دلایل ایجاد و راههای برون رفت خانواده از آن شرایط در کلاس به بحث گروهی بپردازند.		
		ج: منبع / منابع درسی : {نام خانوادگی، نام مولف/ مترجم. (سال انتشار)، عنوان کامل منبع، شهر محل انتشار: ناشر.} - برک، لورا، مترجم یحیی سیدمحمدی. (۱۳۹۸)، روان شناسی رشد از لقاح تا کودکی، جلد اول، تهران: انتشارات ارسباران. - برک، لورا، مترجم یحیی سیدمحمدی. (۱۳۹۷)، روان شناسی رشد نوجوانی تا پایان زندگی، جلد دوم، تهران: انتشارات ارسباران. - استرانبرگ ، رابرت، مترجم کمال خرازی و همکاران. (۱۳۹۴) ، روانشناختی شناختی ، تهران: انتشارات سمت ، چاپ ششم - ماسن پاول هنری، مترجم مهشید یاسایی. (۱۳۹۴) ، رشد و شخصیت کودک، تهران: نشرمرکز (کتاب ماد)، - کرین، ویلیام کریستوفر، مترجم غلامرضا خوئی نژاد و علیرضا رجائی. (۱۳۹۶)، نظریه های رشد مفاهیم و کاربردها، تهران: انتشارات رشد.		

(د) استانداردهای آموزشی (شرایط آموزشی و یادگیری مطلوب) درس: فرایند رشد در طول زندگی

۱- ویژگی های مدرس: (درجه علمی - سوابق تخصصی و تجربی) :

- حداقل مدرک تحصیلی در مقطع کارشناسی ارشد در رشته های روانشناسی، مشاوره، علوم تربیتی
- حداقل سابقه تخصصی در حوزه شغلی مورد نظر (با ذکر حوزه شغلی به سال): حداقل سه سال
- گواهی نامه ها و یا دوره های آموزشی مورد نیاز: --
- حداقل سابقه تدریس مرتبط (به سال): حداقل سه سال
- میزان تسلط به زبان انگلیسی: عالی ☐ خوب ☒
- میزان تسلط به رایانه: عالی ☐ خوب ☒
- سایر ویژگی ها با ذکر موارد:

۲- محیط آموزشی (کلاس، آزمایشگاه، کارگاه، تجهیزات و وسایل مورد نیاز) :

- الف) ☒ کلاس حداقل ۳۵ مترمربع مترمربع، ☐ آزمایشگاه مترمربع، ☐ کارگاه مترمربع، و سایر موارد با ذکر نام و مساحت
- فهرست تجهیزات، ماشین آلات، وسایل و امکانات مورد نیاز:

۱- تخته وایت بورد

۲- ویدئو پروژکتور

ب) کار در محیط: مراجعه به خانواده ها و مراکز خدماتی مرتبط با آنها

☐ کارگاه، ☐ کارخانه، ☐ واحد تولیدی، ☐ مزرعه و

۳- روش تدریس و ارائه درس: سخنرانی ☒ مباحثه ای ☒، تمرین و تکرار ☒، فیلم و اسلاید ☒

۴- نحوه ارزشیابی درس: ارزیابی بر اساس: آزمون کتبی ☒ و ارایه پروژه ☒

نام درس: مراحل رشد خانواده، نیازها و آسیب‌ها			
پیش نیاز/هم‌نیاز:		ساعت	نظری
		۴۸	۱۶
الف: هدف از ارائه این درس کسب توانمندی‌ها و قابلیت‌های مهم ذیل توسط مهارت پذیر است (حداقل ۵ مورد ذکر شود):			
۱- کسب توانائی شناخت مراحل تشکیل و رشد خانواده ۲- کسب توانائی شناخت نیازها و آسیب‌های هر مرحله از رشد خانواده ۳- کسب توانائی شناخت انواع سبک‌های زندگی و پیامدهای آنها ۴- کسب مهارت کمک به خانواده برای انتخاب سبک زندگی سالم و کارآمد ۵- کسب توانائی شناخت ویژگی‌های خانواده پویا و بالنده.			
ب: سر فصل آموزشی (رئوس مطالب و ریز محتوا)			
ردیف	مبحث کلی و رئوس مطالب سرفصل	ریز محتوای آموزشی سرفصل	
		نظری	عملی
۱	خانواده و مراحل آن	مبحث نظری: ۱. تشکیل خانواده (آشنائی و انواع آن، خواستگاری، نامزدی، عقد و ازدواج) ۲. رشد خانواده (تولد فرزندان و رشد آنها) ۳. افول خانواده (ازدواج فرزندان و استقلال آنها؛ آشیانه خالی، سالمندی و پیری زوجین، فوت همسران) ۴. انواع خانواده از نظر الف- شکل (هسته ای، تک والد، فاقد فرزند، برخوردار از عضو بیمار یا دارای شرایط خاص مانند زندانی) ب- از نظر کارکرد (متعادل و گرم، آسیب خورده و مسئله دار) ۳. مقاطع رشدی خانواده (خانواده در مرحله تشکیل، دارای فرزند نوزاد، دارای فرزند زیر ۶ سال دارای فرزند ۶ تا ۱۲ سال، دارای فرزند نوجوان، دارای فرزند جوان، ازدواج و اشتغال فرزندان، زوجین میانسال و سالمند) ۵- مهارتهای لازم خانواده در هر مرحله از مقاطع رشدی	۶
		شرح کار عملی: ۱. مهارت پذیر بر اساس مشاهده و تحلیل حداقل پنج خانواده گزارشی از چالشهای هر مرحله از مقاطع رشدی را تهیه و در کلاس به بحث بگذارد.	۱۸
		مبحث نظری: ۱. تعریف سبک زندگی و انواع آن (کارکردی یا غیرکردی و جمع گرا یا فرد گرا) ۲. عوامل موثر بر انتخاب نوع سبک زندگی ۲. تاثیر سبک زندگی بر بروز مشکلات و اختلالات درون خانواده	۴
۲	سبک های زندگی	شرح کار عملی: ۱. مهارت پذیر بر اساس مشاهده و تحلیل حداقل پنج خانواده گزارشی از سبک های زندگی رایج در میان آنها تهیه و در کلاس به بحث بگذارد. ۲.	۱۴
		مبحث نظری: ۱. تعاریف خانواده متعادل و بالنده ۲- شیوه های ارتباطی، تصمیم گیری، تاب آوری، حل مسئله و حل تعارض در خانواده متعادل و بالنده ۳. مهارتهای زندگی، شیوه های فرزند پروری مثبت، خودمراقبتی	۶
	خانواده متعادل و بالنده	شرح کار عملی: ۱. مهارت پذیر زیر نظر مدرس از یک خانواده دارای شرایط بالندگی جهت حضور در کلاس دعوت کرده و تجربیات ایشان مورد گفتگو قرار گیرد.	۱۶

ج: منبع/ منابع درسی : {نام خانوادگی، نام مولف/ مترجم. (سال انتشار)، عنوان کامل منبع، شهر محل انتشار: ناشر.}

- - گلادینگ، ساموئل، تاجیک اسماعیلی، عزیزالله، رسولی، محسن، تزکیه، (۱۳۹۲). خانواده درمانی، تهران: نشر اول.
- گلاس، ویلیام، مترجم علی صباحی. (۱۳۹۶) ازدواج بدون ، تهران: انتشارات سایه سخن.
- بهنام، جمشید، پوینده، محمد جعفر، (۱۳۹۳). تحولات خانواده، تهران: نشر ماهی.
- جهانشاهی فرد، سعید، (۱۳۹۴). روش تحلیل خانواده، تهران: انتشارات ارجمند.
- شعاع کاظمی، مهرانگیز، (۱۳۹۵). آسیبهای روانی خانواده، تهران: انتشارات ارجمند.
- کاظمیان، سمیه، (۱۳۹۵). توانبخشی و مشاوره خانواده، تهران: نشر دانژه.
- کاوی، استفان، مترجم شاهرخ مکوند حسینی و داوود محب علی. (۱۳۹۴). هفت عادت خانواده کامروا، تهران: انتشارات رشد.

(د) استانداردهای آموزشی (شرایط آموزشی و یادگیری مطلوب) درس: مراحل رشد خانواده، نیازها و آسیب‌ها

۱- ویژگی‌های مدرس: (درجه علمی - سوابق تخصصی و تجربی):

- حداقل مدرک تحصیلی در مقطع کارشناسی ارشد در رشته‌های روانشناسی، مشاوره، علوم اجتماعی، علوم تربیتی
- حداقل سابقه تخصصی در حوزه شغلی مورد نظر (با ذکر حوزه شغلی به سال): حداقل سه سال
- گواهی‌نامه‌ها و یا دوره‌های آموزشی مورد نیاز: —
- حداقل سابقه تدریس مرتبط (به سال): حداقل سه سال
- میزان تسلط به زبان انگلیسی: ☐ عالی ☒ خوب
- میزان تسلط به رایانه: ☐ عالی ☒ خوب
- سایر ویژگی‌ها با ذکر موارد:

۲- محیط آموزشی (کلاس، آزمایشگاه، کارگاه، تجهیزات و وسایل مورد نیاز):

- الف) ☒ کلاس حداقل ۳۵ مترمربع مترمربع، ☐ آزمایشگاه مترمربع، ☐ کارگاه مترمربع، و سایر موارد با ذکر نام و مساحت
- فهرست تجهیزات، ماشین‌آلات، وسایل و امکانات مورد نیاز:

۱- تخته وایت‌برد

۲- ویدئو پروژکتور

ب) کار در محیط: مراجعه به خانواده‌ها و مراکز خدماتی مرتبط با آنها

☐ کارگاه، ☐ کارخانه، ☐ واحد تولیدی، ☐ مزرعه و

۳- روش تدریس و ارائه درس: سخنرانی ☒ مباحثه ای ☒، تمرین و تکرار ☒، فیلم و اسلاید ☒

۴- نحوه ارزشیابی درس: ارزیابی بر اساس: آزمون کتبی ☒ و ارایه پروژه ☒

نام درس: اصول و مهارت های همیاری و تسهیل‌گری در خانواده

پیش نیاز/هم‌نیاز:

عملی	نظری	ساعت
۴۸	۱۶	

الف: هدف از ارائه این درس کسب توانمندی‌ها و قابلیت‌های مهم ذیل توسط مهارت پذیر است (حداقل ۵ مورد ذکر شود):

۱. کسب توانائی شناخت تعاریف همیاری و تسهیل‌گری
۲. کسب توانائی شناخت اهداف همیاری و تسهیل‌گری
۳. کسب مهارت استفاده از روشهای تسهیل‌گری در ارتباط با مسائل مربوط به رشد و توسعه خانواده
۴. کسب شناخت اهمیت ویژگیهای اخلاقی و رازداری در ارتباط با خانواده
۵. کسب مهارت به کارگیری روشهای تسهیل‌گری در ارتباط با مسائل مربوط به مشکلات و آسیبهای درون خانواده
۶. کسب مهارت شناخت موارد قانونی در ارتباط با فعالیتهای همیاری
۷. کسب مهارتهای همدلی، رازداری و همراهی با خانواده

ب: سر فصل آموزشی (رئوس مطالب و ریز محتوا)

ردیف	مبحث کلی و رئوس مطالب سرفصل	ریز محتوای آموزشی سرفصل	زمان آموزش (ساعت)	
			نظری	عملی
۱	کلیات	مبحث نظری: ۱. تعریف همیاری و ضرورت آن ۲. تعاریف تسهیل‌گری و اهداف آن	۲	-
۲	اهداف و روشهای تسهیل‌گری	مبحث نظری: ۱. اصول و مهارت های تسهیل‌گری خانوادگی ۲. فرایند تسهیل‌گری جلسات از آغاز تا پایان شرح کار عملی: ۱. مهارت پذیریک مطالعه موردی خانواده با اجرای یک جلسه تسهیل‌گری انجام داده و گزارش آن را در کلاس ارائه کند.	۸	-
		مبحث نظری: ۱. اصول اخلاقی و رازداری حرفه ای در تسهیل‌گری و همیاری خانوادگی ۲. ضوابط و محدودیتهای قانونی، عرفی و هنجاری در ارتباط تسهیل‌گری خانواده ۳. شناسایی عواقب و پیامدهای مداخلات غیر کارشناسی در حوزه خانواده ۴. ویژگیهای روانی، اخلاقی و رفتاری لازم برای همیاری خانواده شرح کار عملی: ۱. مهارت پذیری زیر نظر مدرس با یک نفر حقوق دان در حوزه خانواده مصاحبه کرده و گزارشی از موازین قانونی مربوط به کار با خانواده ها را تهیه و در کلاس ارائه دهد. ۲. مهارت پذیر با هماهنگی مدرس از یک کارشناس خبره در حوزه کار روانشناختی یا تربیتی با خانواده به کلاس دعوت نماید و تجارب ایشان در زمینه ملاحظات اخلاقی و قانونی در ارتباط با کار خانواده به بحث گذاشته شود.	۶	-
	رازداری و موازین اخلاقی و قانونی	شرح کار عملی: ۱. مهارت پذیری زیر نظر مدرس با یک نفر حقوق دان در حوزه خانواده مصاحبه کرده و گزارشی از موازین قانونی مربوط به کار با خانواده ها را تهیه و در کلاس ارائه دهد. ۲. مهارت پذیر با هماهنگی مدرس از یک کارشناس خبره در حوزه کار روانشناختی یا تربیتی با خانواده به کلاس دعوت نماید و تجارب ایشان در زمینه ملاحظات اخلاقی و قانونی در ارتباط با کار خانواده به بحث گذاشته شود.	۲۰	-

نام خانوادگی، نام مولف/ مترجم، (سال انتشار)، عنوان کامل منبع، شهر محل انتشار: ناشر.

ج: منبع / منابع درسی:
 ۱. فنون تسهیل‌گری و کاربرد آن در مددکاری اجتماعی، شیراز: نشر نگره
 ۲. فنون تسهیل‌گری، ابوالفضل، (۱۳۹۴)، مبانی و فنون تسهیل‌گری، تهران، نشر پیام رسان

- پرنديويل، پاتريشيا، مترجم، محمود پورسراجيان و همكاران. (۱۳۹۴)، توسعه مهارت هاي تسهيلگري، تهران: موسسه نشر شهر
 - رنجبر، محمدرضا. (۱۳۹۶). کاربرد فنون تسهيلگري و مهارت هاي مسئله يابي و تصميم گيري در علوم انساني، تهران: انتشارات آواي نور.
- قجاوند، كاظم، عارفي، ابوالفضل. (۱۳۹۴). مباني و فنون تسهيل گري، تهران: انتشارات پيام رسان.

د) استانداردهای آموزشی (شرایط آموزشی و یادگیری مطلوب) درس: اصول و مهارت های همیاری و تسهیل گری در خانواده

۱- ویژگی های مدرس: (درجه علمی - سوابق تخصصی و تجربی) :

- حداقل مدرک تحصیلی در مقطع کارشناسی ارشد در رشته های روانشناسی، مشاوره، علوم اجتماعی و علوم تربیتی

- حداقل سابقه تخصصی در حوزه شغلی مورد نظر (با ذکر حوزه شغلی به سال): حداقل سه سال

- گواهی نامه ها و یا دوره های آموزشی مورد نیاز: -

- حداقل سابقه تدریس مرتبط (به سال): حداقل سه سال

- میزان تسلط به زبان انگلیسی: عالی □ خوب ■

- میزان تسلط به رایانه: عالی □ خوب ■

- سایر ویژگی ها با ذکر موارد:

۲- محیط آموزشی (کلاس، آزمایشگاه، کارگاه، تجهیزات و وسایل مورد نیاز) :

الف) ■ کلاس حداقل ۳۵ مترمربع مترمربع، □ آزمایشگاه مترمربع، □ کارگاه مترمربع، و سایر موارد با ذکر نام و مساحت

- فهرست تجهیزات، ماشین آلات، وسایل و امکانات مورد نیاز:

۱- تخته وایت بورد

۲- ویدئو پروژکتور

ب) کار در محیط: مراجعه به خانواده ها و مراکز خدماتی مرتبط با آنها

□ کارگاه، □ کارخانه، □ واحد تولیدی، □ مزرعه و

۳- روش تدریس و ارائه درس: سخنرانی ■ مباحثه ای ■، تمرین و تکرار ■، فیلم و اسلاید ■

۴- نحوه ارزشیابی درس: ارزیابی بر اساس: آزمون کتبی ■ و ارائه پروژه ■

نام درس: مراکز خدماتی مرتبط با خانواده، کارکرد آنها و اصول ارجاع			نظری	عملی
پیش نیاز/هم نیاز:			۱۲	۱۸
ساعت				
الف: هدف از ارائه این درس کسب توانمندی‌ها و قابلیت‌های مهم ذیل توسط مهارت پذیر است (حداقل ۵ مورد ذکر شود): ۱. کسب توانائی تحلیل سیستم خانواده از نظر نیازمندیهای مربوط به فضا، امکانات، دانش و اطلاعات و خدمات مورد نیاز ۲. کسب توانائی شناخت مراکز خدماتی در حوزه تربیتی و آموزشی ۳. کسب توانائی شناخت مراکز خدماتی در حوزه بهداشتی و درمانی ۴. کسب توانائی شناخت مراکز خدماتی در حوزه مشاوره روانشناختی و شغلی ۵. کسب توانائی شناخت مراکز خدماتی در حوزه ورزشی، فرهنگی، هنری و تفریحی ۶. کسب توانائی شناخت مراکز خدماتی در حوزه حقوقی ۷. کسب مهارت ارجاع خانواده به مراکز خدماتی مورد نیاز				
ب: سرفصل آموزشی (رئوس مطالب و ریز محتوا)				
ردیف	مبحث کلی ورئوس مطالب سرفصل	ریز محتوای آموزشی سرفصل	زمان آموزش (ساعت)	
			نظری	عملی
۱	تحلیل سیستم خانواده و نیازمندیهای آن	مبحث نظری: ۱. شناسائی نیازمندیهای خانواده با توجه به مقاطع رشدی آن ۲. شناسائی نواقص و مشکلات موجود در ساختار فیزیکی، ارتباطی و حمایتی درون خانواده ۳. تدوین نقشه جامع خانواده بر اساس تحلیل سیستم آن	۴	-
		شرح کار عملی: ۱. مهارت پذیر زیر نظر مدرس سیستم درونی حداقل ۵ خانواده را تحلیل کرده و گزارش آن را در کلاس ارائه دهد.	-	۸
	مراکز خدماتی	مبحث نظری: ۱- انواع مراکز آموزشی و تربیتی (از جمله مهد کودکها، خانه های بازی، پیش دبستانی ها، مدارس، مراکز آموزشهای غیر رسمی و مهارتی) ۲. مراکز مشاوره خانواده، مراکز مشاوره شغلی و کسب و کار، واحد مددکاری بهزیستی و اورژانس اجتماعی ۳. مراکز خدمات ورزشی، هنری، فرهنگی و تفریحی ۴. مراکز خدماتی بهداشتی- درمانی و مراکز خدمات مراقبتی برای سالمندان و بیماران خاص ۵. استانداردهای مطلوب خدمات مراکز مذکور	۴	-
		شرح کار عملی: ۱. مهارت پذیر زیر نظر مدرس فهرستی از مراکز خدماتی تدریس شده همراه با نهادهای نظارتی هر مرکز و استانداردهای مطلوب خدمات و کارکرد آنها را برای خانواده تهیه کرده و گزارش آن را در کلاس ارائه دهد.	-	۶
	مهارت پیشنهاد و ارجاع	۱. ارجاع چیست و انواع آن ۲. نحوه ارجاع خانواده به مراکز مورد نیاز ۳. مهارت پیگیری وضعیت خانواده پس از ارجاع	۴	-

۴	-	شرح کار عملی: ۱. مهارت پذیر زیر نظر مدرس فرم مخصوصی را برای ارجاع خانواده به مراکز مورد نیاز تهیه نماید.		
ج: منبع/ منابع درسی : {نام خانوادگی، نام مولف/ مترجم. (سال انتشار)، عنوان کامل منبع، شهر محل انتشار: ناشر.} • جی، فیلیپ، مترجم فرشاد بهاری. (۱۳۹۵). ارزیابی و درمان تعارضات زناشویی، تهران: انتشارات رشد. • جهانشاهی فرد، سعید (۱۳۹۴). روش تحلیل خانواده. انتشارات ارجمند. • شعاع کاظمی، مهرنگیز (۱۳۹۵). آسیبهای روانی خانواده، انتشارات ارجمند. • کاظمیان، سمیه. (۱۳۹۵). توانبخشی و مشاوره خانواده، نشر دانژه. • بهاری، فرشاد. (۱۳۹۵). مشاوره و درمان پیش از ازدواج و ازدواج دوباره، تهران: انتشارات رشد. • شرفی، محمدرضا. (۱۳۹۴). خانواده متعادل، تهران: انتشارات انجمن اولیاء و مربیان.				

د) استانداردهای آموزشی (شرایط آموزشی و یادگیری مطلوب) درس: مراکز خدماتی مرتبط با خانواده، کارکرد آنها و اصول ارجاع

۱- ویژگی های مدرس: (درجه علمی - سوابق تخصصی و تجربی):

- حداقل مدرک تحصیلی در مقطع کارشناسی ارشد در رشته های روانشناسی، مشاوره، علوم اجتماعی و علوم تربیتی

- حداقل سابقه تخصصی در حوزه شغلی مورد نظر (با ذکر حوزه شغلی به سال): حداقل سه سال

- گواهی نامه ها و یا دوره های آموزشی مورد نیاز: -

- حداقل سابقه تدریس مرتبط (به سال): حداقل سه سال

- میزان تسلط به زبان انگلیسی: ☐ عالی ☒ خوب

- میزان تسلط به رایانه: ☐ عالی ☒ خوب

- سایر ویژگی ها با ذکر موارد:

۲- محیط آموزشی (کلاس، آزمایشگاه، کارگاه، تجهیزات و وسایل مورد نیاز):

الف) ☒ کلاس حداقل ۳۵ مترمربع مترمربع، ☐ آزمایشگاه مترمربع، ☐ کارگاه مترمربع، و سایر موارد با ذکر نام و مساحت

- فهرست تجهیزات، ماشین آلات، وسایل و امکانات مورد نیاز:

۱- تخته وایت بورد

۲- ویدئو پروژکتور

ب) کار در محیط: مراجعه به خانواده ها و مراکز خدماتی مرتبط با آنها

☐ کارگاه، ☐ کارخانه، ☐ واحد تولیدی، ☐ مزرعه و

۳- روش تدریس و ارائه درس: سخنرانی ☒ مباحثه ای ☒، تمرین و تکرار ☒، فیلم و اسلاید ☒

۴- نحوه ارزشیابی درس: ارزیابی بر اساس: آزمون کتبی ☒ و ارائه پروژه ☒

نام درس: مشکلات و مسائل رایج در خانواده			نظری	عملی
پیش نیاز/هم‌نیاز:			۱۶	۳۲
ساعت				

الف: هدف از ارائه این درس کسب توانمندی‌ها و قابلیت‌های مهم ذیل توسط مهارت پذیر است (حداقل ۵ مورد ذکر شود):

۱. کسب توانائی شناخت مشکلات و مسائل تربیتی و فرزند پروری خانواده
۲. کسب توانائی شناخت مشکلات و مسائل ارتباطی خانواده
۳. کسب توانائی شناخت مشکلات و مسائل ناشی از اختلالات روانی و رفتاری در خانواده
۴. کسب توانائی شناخت مشکلات و مسائل ناشی از آسیبهای اجتماعی در خانواده
۵. کسب توانائی شناخت مشکلات ناشی از مسائل اقتصادی در خانواده
۶. کسب توانائی شناخت آسیبهای نوپدید حاصل از رسانه های ارتباطی جدید مانند اینترنت و فضای مجازی

ب: سر فصل آموزشی (رئوس مطالب و ریز محتوا)

ردیف	مبحث کلی و رئوس مطالب سرفصل	ریز محتوای آموزشی سرفصل	زمان آموزش (ساعت)	
			نظری	عملی
۱	کلیات	مبحث نظری: ۱. تعریف مشکل، مسئله و تفاوت آنها ۲. مهارت تبدیل مشکل به مسئله ۳. رایج ترین مسائل و مشکلات خانواده ها ۴. شیوه های واکنش و حل مسئله کارآمد خانواده در برابر مشکلات و مسائل	۲	-
۲	مشکلات و مسائل تربیتی، فرزند پروری و ارتباطی در خانواده	مبحث نظری: ۱. اصول و روشهای فرزند پروری ۲. رایج ترین مشکلات در سیستم تربیتی و فرزندپروری خانواده ۳. رایج ترین مشکلات در سیستم ارتباطی خانواده	۴	-
	مشکلات و مسائل ناشی از اختلالات روانی و رفتاری در خانواده	مبحث نظری: ۱. اختلالات روانی و رفتاری رایج در خانواده (عصبانیت و پرخاشگری، قهر و سکوت، اضطراب و افسردگی) ۲. تاثیر اختلالات روانی و رفتاری در عملکرد خانواده	۴	-
	مشکلات و مسائل ناشی از آسیبهای اجتماعی در خانواده	مبحث نظری: ۱. تعریف آسیب اجتماعی و انواع آن (طلاق، سوء مصرف مواد و داروها، فقر) ۲. مشکلات ناشی از آسیبهای اجتماعی در خانواده ۳. روشهای مدیریت تاثیر سوء آسیبهای اجتماعی در خانواده	۲	-
	مشکلات و مسائل اقتصادی خانواده	مبحث نظری: ۱. تعریف مشکلات اقتصادی و انواع آن (فقر، درآمد بالا) ۲. تبعات ناشی از مشکلات اقتصادی در خانواده ۳. روشهای مدیریت مشکلات اقتصادی (کوتاه مدت و بلندمدت)	۲	-
	آسیبهای نوپدید	مبحث نظری: ۱. ویژگیهای ارتباطات اینترنتی، مجازی و آسیبهای حاصل از آنها ۲. سواد رسانه ای	۲	-

۳۲	-	۱ شرح کار عملی: مهارت پذیر زیر نظر مدرس بر اساس مصاحبه با اعضاء حداقل پنج خانواده گزارشی از مشکلات تربیتی و فرزندپروری، ارتباطی، روانی و رفتاری، اقتصادی، آسیبهای اجتماعی و مشکلات نوپدید تهیه کرده و در کلاس ارائه دهد و در کلاس به بحث بگذارد.	
ج: منبع / منابع درسی : {نام خانوادگی، نام مولف / مترجم، (سال انتشار)، عنوان کامل منبع، شهر محل انتشار: ناشر، { • جی، فیلیپ، مترجم فرشاد بهاری. (۱۳۹۵). ارزیابی و درمان تعارضات زناشویی، تهران: انتشارات رشد. • شعاع کاظمی، مهرانگیز (۱۳۹۵). آسیبهای روانی خانواده، انتشارات ارجمند. • ستیر، ویرجینیا (۱۳۹۳) آدم سازی، مترجم بیرشک. بهروز، تهران، انتشارات رشد • سوندرومی علی. (۱۳۹۳)، مقدمه ای بر اصول مدیریت زندگی اقتصادی (آشنایی با خانواده امن و ایمن)، شیراز: نشر همیار • کارف، آن، مترجم مهرناز شیرازی عدل. (۱۳۹۷)، چگونه پیر شویم، تهران: نشر هنوز • کانینگ، پاتریک، مترجم محمدعلی رحیمی. (۱۳۹۷). مهارت های زناشویی، تهران: انتشارات ارجمند. • فیبر، ادل، مزلیش، ایلین، مترجم گیتی ناصح. (۱۳۹۶). کودک، خانواده، انسان، تهران: نشر نی.			

۱- ویژگی های مدرس: (درجه علمی - سوابق تخصصی و تجربی) :

- حداقل مدرک تحصیلی در مقطع کارشناسی ارشد در رشته های روانشناسی، مشاوره، علوم اجتماعی، علوم تربیتی

- حداقل سابقه تخصصی در حوزه شغلی مورد نظر (با ذکر حوزه شغلی به سال): حداقل سه سال

- گواهی نامه ها و یا دوره های آموزشی مورد نیاز: --

- حداقل سابقه تدریس مرتبط (به سال): حداقل سه سال

- میزان تسلط به زبان انگلیسی: ☐ عالی ☒ خوب

- میزان تسلط به رایانه: ☐ عالی ☒ خوب

- سایر ویژگی ها با ذکر موارد:

۲- محیط آموزشی (کلاس، آزمایشگاه، کارگاه، تجهیزات و وسایل مورد نیاز) :

الف) ☒ کلاس حداقل ۳۵ مترمربع مترمربع، ☐ آزمایشگاه مترمربع، ☐ کارگاه مترمربع، و سایر موارد با ذکر نام و مساحت

- فهرست تجهیزات، ماشین آلات، وسایل و امکانات مورد نیاز:

۱- تخته وایت بورد

۲- ویدئو پروژکتور

۳-

ب) کار در محیط: مراجعه به خانواده ها و مراکز خدماتی مرتبط با آنها

☐ کارگاه، ☐ کارخانه، ☐ واحد تولیدی، ☐ مزرعه و

۳- روش تدریس و ارائه درس: سخنرانی ☒ مباحثه ای ☒، تمرین و تکرار ☒، فیلم و اسلاید ☒

۴- نحوه ارزشیابی درس: ارزیابی بر اساس: آزمون کتبی ☒ و ارایه پروژه ☒

ضمائم

مشخصات تهیه کننده برنامه

الف: مرکز / موسسه تهیه کننده برنامه: مرکز آموزش علمی کاربردی نوبنیاد سیرجان

نام مرکز / موسسه تهیه کننده برنامه	نشانی، تلفن، پست الکترونیکی
مرکز آموزش علمی کاربردی نوبنیاد سیرجان	نشانی: سیرجان، انتهای بلوار شهید عباسپور، شهرک صنعتی شماره یک، خیابان صنعت یک تلفن: ۰۳۴۴۲۲۹۸۱۰۱ آدرس پست الکترونیکی: nobonyad.uast@gmail.com

ب: اعضای گروه تدوین کننده برنامه:

نام و نام خانوادگی اعضای گروه تدوین کننده	مدرک تحصیلی	پست الکترونیکی	تلفن
۱- فاطمه پورشهسواری	دکتری روانشناسی تربیتی	F_pshahsavari@yahoo.com	۰۹۱۳۸۴۵۰۹۹۸
۲- علی سوند رومی	دکتری علوم اجتماعی	A_s_rumi@yahoo.com	۰۹۱۳۲۷۹۷۳۶۱
۳- فرشته پورشهسواری	کارشناسی ارشد مشاوره	shahsavari@yahoo.com	۰۹۱۳۷۴۵۳۲۳۴
۴- فهیمه صادقی نسب	کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی	F_pshahsavari@yahoo.com	۰۹۱۳۵۰۳۷۶۵۳

